

Ευρώπη «πολλαπλών

► Του **ΑΛΕΞΗ ΤΣΙΠΡΑ**

ο ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται σήμερα σε κρίση προσανατολισμού δεν είναι κάτι που θα έπρεπε να μας αιφνιδιάζει ή να μας προκαλεί έκπληξη. Τα τελευταία χρόνια, το ευρωπαϊκό οικοδόμημα δοκιμάστηκε απέναντι σε δύο κρίσεις, την οικονομική και την προσφυγική, και τα συμπεράσματα δεν είναι καθόλου ενθαρρυντικά.

Η πολιτική της λιτότητας και των αυστηρών δημοσιονομικών περιορισμών αύξησε τις αποστάσεις και τις ταχύτητες ανάμεσα στις ευρωπαϊκές οικονομίες και έχει επιδεινώσει ακόμα περισσότερο το πρόβλημα της κοινωνικής συνοχής. Από την άλλη, η προσφυγική κρίση ήρθε να ενδυναμώσει τάσεις ξеноφοβίας και ευρωσκεπτικισμού στα συντηρητικά κοινωνικά στρώματα, να ενισχύσει πολιτικά τον ακροδεξιό λαϊκισμό και, βεβαίως, να δοκιμάσει την ενότητα, τη συνοχή και το κύρος της Ένωσης στην υλοποίηση κοινών δεσμεύσεων και αποφάσεων.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ αβεβαιότητα ενισχύεται τόσο από τις συνέπειες του Brexit όσο και από τα αχαρτογράφητα δεδομένα που προκύπτουν με τις εξελίξεις στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού. Ενώ οι κρίσιμες εκλογικές αναμετρήσεις σε σημαντικές ευρωπαϊκές χώρες τη χρονιά που διανύουμε, με δεδομένη τη ραγδαία αύξηση της πολιτικής επιρροής όχι απλά του ευρωσκεπτικισμού αλλά του ευρωαρνητισμού, διαμορφώνουν κλίμα αυξανόμενης ανησυχίας όχι μόνο για το μέλλον και τον χαρακτήρα αλλά για την ίδια την ύπαρξη της Ένωσης.

Σε αυτό το πλαίσιο είναι θεμιτό να ανοίξει ο διάλογος και να παρθούν αποφάσεις με γενναιότητα. Το χειρότερο που θα μπορούσαμε να κάνουμε είναι να θεωρούμε ότι δεν αρμενίζουμε στραβά αλλά ότι είναι ο γιαιλός στραβός. Η συζήτηση βρίσκεται, βέβαια, ακόμα στην αρχή της αλλά, δεδομένων των συνθηκών, αναμένεται να προχωρήσει γρήγορα.

Θα είναι, λοιπόν, ιδιαίτερα εποικοδομητικό να διατυπώσουν όλοι οι εμπλεκόμενοι, ευθέως και με κάθε ειλικρίνεια, αυτό που έχουν στο μυαλό τους. Τα κράτη-μέλη πρέπει να δώσουν ώθηση στη συζήτηση αυτή, προσδιορίζοντας τους κανόνες, τα όρια και το περιεχόμενο που θα χαρακτηρίζουν το μέλλον της Ευρώπης, έτσι ώστε να μην υπάρξει καμία νέα οπισθοδρόμηση στο ευρωπαϊκό κεκτημένο και να αποκλειστεί οποιοδήποτε ενδεχόμενο de facto διχασμού της ενωμένης Ευρώπης.

Από την άλλη, δεν είναι κρίσιμο μόνο το να πάρουμε τις ορθές αποφάσεις, αλλά και το να είναι ρεαλιστικές και υλοποιήσιμες, στο πλαίσιο βέβαια που διαμορφώνει ο υπάρχων συσχετισμός. Και δεν αναφέρομαι μόνο στον πολιτικό συσχε-

τισμό αλλά και σε αυτόν ανάμεσα σε 27 χώρες με διαφορετικές προτεραιότητες, οικονομικές δυνατότητες αλλά και πολιτική κουλτούρα.

ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΥΤΗ και τις υπάρχουσες ισορροπίες, είναι προφανές ότι η διακήρυξη των κρατών-μελών για «ολόένα στενότερη Ένωση» έχει χάσει τη δυναμική και το περιεχόμενό της. Αντίθετα, αυτό που φαίνεται να κυριαρχεί είναι η τάση ολοένα και περισσότερο για μια Ευρώπη «κατ' επιλογήν». Δηλαδή, μια Ευρώπη «α λα καρτ», στην οποία ο καθένας θα επιδιώκει να αποσπά το μέγιστο των ωφελημάτων, να συμμετέχει στην ενιαία αγορά, τα διαρθρωτικά ταμεία και το ταμείο συνοχής, αλλά να συνεισφέρει, από την πλευρά του, επιλεκτικά.

Αυτό είδαμε, πεντακάθαρα, στο προσφυγικό, με την άρνηση κάποιων κρατών να υλοποιήσουν τις, δεσμευτικές για όλους, μετεγκαταστάσεις και την οχύρωσή τους πίσω από φράχτες και κλειστά σύνορα. Η πρακτική αυτή υπάρχει κίνδυνος να εκφυλίσει την Ε.Ε. σε μια ζώνη ελεύθερων εμπορικών συναλλαγών. Η υπονόμευση της αλληλεγγύης ανάμεσα στους εταίρους είναι μια ιδιαίτερα ανησυχητική ένδειξη για το επίπεδο και την ποιότητα της ευρωπαϊκής συνοχής. Εξίσου ανησυχητική είναι η διαφαινόμενη, σε πολλές χώρες, ενίσχυση της Ακροδεξιάς και του απομονωτισμού, που επιβεβαιώνει την τεράστια κρίση εμπιστοσύνης ευρύτατων κοινωνικών ομάδων απέναντι στο ευρωπαϊκό μοντέλο.

Είναι όμως η απάντηση σ' αυτήν την προφανή αδυναμία η «Ευρώπη των πολλαπλών ταχυτήτων»; Θα πρέπει να σκεφτούμε προσεκτικά πριν απαντήσουμε το ερώτημα.

Οι ορειβάτες που προχωρούν έχοντας ένα σκοινί να τους συνδέει, κινούνται με ενιαία ταχύτητα. Αν το καταργήσουν, διαμορφώνεται ένα νέο πλαίσιο με δυνατότητα για πολλές ταχύτητες. Επαφίεται στη δύναμη και στις ικανότητες του καθένα το να παραμείνει σε επαφή με την ομάδα των πιο ισχυρών ή να βαδίσει μόνος του, προς όποια κατεύθυνση νομίζει.

ΑΥΤΟ ΔΕΝ ΣΗΜΑΙΝΕΙ περισσότερη ελευθερία. Σημαίνει κατάργηση της ευθύνης που έχουν οι περισσότεροι ισχυροί για τους περισσότερο αδύναμους. Είναι προφανές ότι ένα τέτοιο μοντέλο, όπου οι ισχυροί βάζουν τους κανόνες για τον εαυτό τους και ο καθένας είναι ελεύθερος να τους ακολουθήσει ή να καταστραφεί, δεν μπορεί να είναι αποδεκτό. Ούτε σε επίπεδο κοινωνίας, αλλά ούτε και ως προοπτική για το ευρωπαϊκό μέλλον.

Από την άλλη, αν διασφαλίσουμε ότι όλοι είμαστε σε ένα πλοίο που πηγαίνει με την ίδια ταχύτητα, δεν είναι δυνατόν, επειδή ορισμένοι επιθυμούν να μείνουν στις καμπίνες τους, να κλειδώνουμε τις

Σε κάθε περίπτωση, η συζήτηση αυτή πρέπει να έχει στο επίκεντρό της μια ευρωπαϊκή στρατηγική αναπροσανατολισμένη στην ανάπτυξη και την αλληλεγγύη. Αλλιώς, το ρήγμα μεταξύ ευρωπαϊκών θεσμών και ευρωπαϊκών κοινωνιών συνεχώς θα διευρύνεται, όχι μόνο στις λιγότερο, αλλά και στις περισσότερες ισχυρές οικονομικά χώρες

ταχυτήτων» ή «πολλαπλών επιλογών»;

Τα συνδικάτα και οι κοινωνικές δυνάμεις, οι πολιτικοί χώροι της Αριστεράς, της Σοσιαλδημοκρατίας και της Οικολογίας πρέπει επίσης να αναζητήσουν έναν νέο ηγεμονικό ρόλο στις εξελίξεις. Να εργαστούν από κοινού, χωρίς κανενός είδους ιδιαιτελίες και προκαταλήψεις, για τη συγκρότηση μιας προοδευτικής εναλλακτικής ατζέντας για την Ευρώπη, που θα διεκδικήσει τη δημοκρατική πλειοψηφία

Ο ελληνικός λαός έχει κουβαλήσει στις πλάτες του δυσανάλογο βάρος στο όνομα της Ευρώπης, αφού βρεθήκαμε στο επίκεντρο τόσο της οικονομικής όσο και της προσφυγικής κρίσης. Και σπρώξαμε το βάρος, δεδομένης της επιλογής μας να παραμείνει η χώρα στον πιο προωθημένο πυρήνα ολοκλήρωσης, στην ευρωζώνη και στο Σένγκεν. Δικαιούμαστε, λοιπόν, να έχουμε πρωταγωνιστικό ρόλο στη συζήτηση για το μέλλον της Ευρώπης

προωθημένο πυρήνα ολοκλήρωσης, στην ευρωζώνη και στο Σένγκεν. Δικαιούμαστε, λοιπόν, να έχουμε πρωταγωνιστικό ρόλο στη συζήτηση για το μέλλον της Ευρώπης.

Σε κάθε περίπτωση, η συζήτηση αυτή πρέπει να έχει στο επίκεντρό της μια ευρωπαϊκή στρατηγική αναπροσανατολισμένη στην ανάπτυξη και την αλληλεγγύη. Αλλιώς, το ρήγμα μεταξύ ευρωπαϊκών θεσμών και ευρωπαϊκών κοινωνιών συνεχώς θα διευρύνεται, όχι μόνο στις λιγότερες, αλλά και στις περισσότερο ισχυρές οικονομικά χώρες.

Η ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ, τα συνδικάτα και οι κοινωνικές δυνάμεις, οι πολιτικοί χώροι της Αριστεράς, της Σοσιαλδημοκρατίας και της Οικολογίας πρέπει επίσης να αναζητήσουν έναν νέο ηγεμονικό ρόλο στις εξελίξεις. Να εργαστούν από κοινού, χωρίς κανενός είδους ιδιαιτελίες και προκαταλήψεις, για τη συγκρότηση μιας προοδευτικής εναλλακτικής ατζέντας για την Ευρώπη, που θα διεκδικήσει τη δημοκρατική πλειοψηφία, με κύριους στρατηγικούς στόχους την εδραίωση της δημοκρατίας, την κατοχύρωση της αξιοπρεπούς εργασίας, την υπεράσπιση του κοινωνικού κράτους και τη μείωση των κοινωνικών και περιφερειακών ανισοτήτων.

ΜΙΑ ΤΕΤΟΙΑ ΑΤΖΕΝΤΑ είναι η μόνη αποτελεσματική απάντηση στις δυνάμεις του ακροδεξιού λαϊκισμού, του απομονωτισμού και της ξενοφοβίας και, επομένως, ο μόνος τρόπος να κρατήσουμε την Ευρώπη ενωμένη. Ο δρόμος που πρέπει να ακολουθήσουμε, είναι ο δρόμος που οδηγεί σε μια δημοκρατική και κοινωνική Ευρώπη. Άλλος «καθαρός διάδρομος» για το μέλλον δεν υπάρχει.

Αν διασφαλίσουμε ότι όλοι είμαστε σε ένα πλοίο που πηγαίνει με την ίδια ταχύτητα, δεν είναι δυνατόν, επειδή ορισμένοι επιθυμούν να μείνουν στις καμίνες τους, να κλειδώνουμε τις πόρτες σε όσους επιθυμούν να βγουν στο κατάστρωμα

πόρτες σε όσους επιθυμούν να βγουν στο κατάστρωμα.

Αν λοιπόν χρειαζόμαστε έναν επανακαθορισμό της σημερινής κατάστασης, είναι καλύτερα να μιλάμε όχι για Ευρώπη των «πολλών ταχυτήτων» αλλά των «πολλαπλών επιλογών». Αν η Ευρώπη της επόμενης ημέρας θέλει να δώσει τη δυνατότητα σε «αυτούς που θέλουν περισσότερα, να κάνουν περισσότερα» και να επιδιώξουν διαφοροποιημένους βαθμούς ολοκλήρωσης, αυτό πρέπει να καταστεί εφικτό μέσα από συγκεκριμένες προϋποθέσεις, που θα διασφαλίζουν τον ανοιχτό, δημοκρατικό και συνεκτικό χαρακτήρα της Ένωσης.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΑΥΤΟ ΠΡΑΚΤΙΚΑ; Πρώτον, ότι κάθε συζήτηση προς αυτήν την κατεύθυνση, και πολύ περισσότερο κάθε απόφαση, θα πρέπει να γίνει μέσα στο πλαίσιο των συνθηκών, των κανόνων και των διαδικασιών που ισχύουν σήμερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και στη βάση όσων προβλέπονται από τη Συνθήκη της Λισαβόνας, που είναι σήμερα το «σύσταγμα» της Ε.Ε.

Δεύτερον, ότι η περαιτέρω εμπάθωση σε συγκεκριμένους τομείς πολιτικής θα

πρέπει να ξεκινάει από το σημερινό επίπεδο ενισχυμένης συνεργασίας, εκεί όπου αυτό υπάρχει, και να μη συνιστά οπισθοδρόμηση. Θα πρέπει, δηλαδή, να εγκαταλειφθεί κάθε σκέψη διάσπασης των σημερινών θεσμών μεγαλύτερης εμπάθωσης, όπως είναι η ευρωζώνη και ο χώρος Σένγκεν.

Τρίτον, θα πρέπει να εγκαταλειφθεί κάθε ιδέα για κλειστά «κλαμπ» ισχυρών, με δικούς τους εσωτερικούς κανόνες, από τους οποίους θα αποκλείεται οποιοσδήποτε τρίτος - όπως θα πρέπει να εγκαταλειφθεί και η ιδέα ενός σκληρού πυρήνα εντός ευρωζώνης, γύρω από τον οποίο οι υπόλοιπες χώρες θα κινούνται αναγκαστικά σαν δορυφόροι. Οποιοδήποτε επίπεδο ενισχυμένης συνεργασίας θα πρέπει να είναι ανοιχτό και ελεύθερα προσβάσιμο σε όλα τα κράτη-μέλη.

Τέλος, τέταρτον, θα πρέπει, επίσης, να αποτρέψουμε την εξασθένιση των ευρω-

παϊκών πολιτικών της συνοχής και της σύγκλισης. Δηλαδή εκείνων των πολιτικών που δίνουν υπόσταση στην αρχή της αλληλεγγύης και εγγυώνται ότι η Ευρώπη των πολλών επιλογών δεν σημαίνει την αποδόμηση και το τέλος της σημερινής Ευρώπης.

Η ΕΛΛΑΔΑ, η οποία σε πείσμα κάποιων καλοθελητών βρίσκεται πολύ κοντά στους στόχους της δεύτερης αξιολόγησης, της ποσοτικής χαλάρωσης και των μεσοπρόθεσμων μέτρων βιωσιμότητας του χρέους, βγαίνει από ένα μακρύ και σκοτεινό τούνελ έπειτα από επτά ολόκληρα χρόνια. Ο ελληνικός λαός έχει κουβαλήσει στις πλάτες του δυσανάλογο βάρος στο όνομα της Ευρώπης, αφού βρεθήκαμε στο επίκεντρο τόσο της οικονομικής όσο και της προσφυγικής κρίσης. Και σπρώξαμε το βάρος, δεδομένης της επιλογής μας να παραμείνει η χώρα στον πιο